

oktober 2025

DIER(ON)VRIENDELIJK STEMGEDRAG TIJDENS SCHOOF I

Stemgedrag in de periode
december 2023 t/m oktober 2025

R&RECHT & RECHT

foto: tweedekamer.nl

DIER&RECHT

Achtergrond van ons onderzoek

Tweede Kamerverkiezingen 2025

We hebben de politieke partijen in de Tweede Kamer langs de dierenwelzijnsmeetlat gelegd. Het beeld dat hieruit ontstaat is niet compleet, maar laat wel in grote lijnen zien hoe politieke partijen denken over dieren. Voor een completer beeld raden we aan ook stemwijzers en verkiezingsprogramma's van deelnemende partijen te raadplegen.

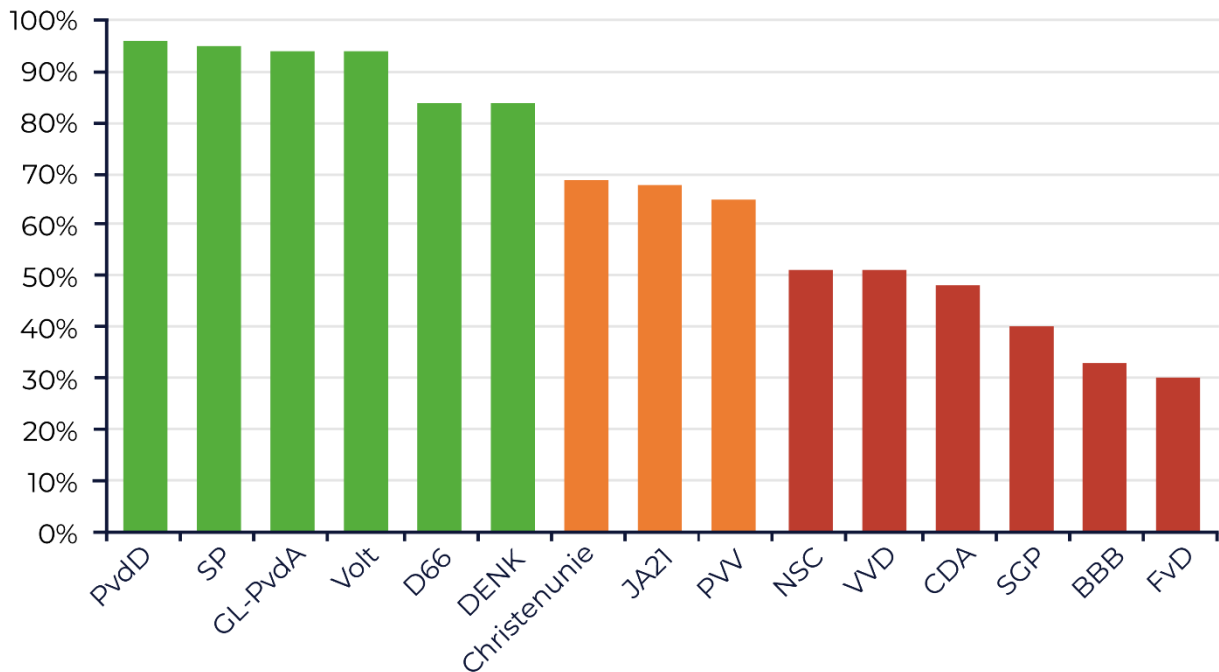
Onderzoek stemgedrag

Sinds 2012 onderzoekt Dier&Recht het stemgedrag van Tweede Kamerfracties. We analyseren het stemgedrag van partijen bij moties die wij als diervriendelijk beoordelen. Voor het stemadvies voor deze Tweede Kamerverkiezingen hebben we in totaal 80 diervriendelijke moties onderzocht. De onderzochte periode is 6 december 2023 (installatie nieuwe Tweede Kamer) t/m oktober 2025 (tot aan het verkiezingsreces). Daarvan vielen 52 moties binnen de kabinetsperiode Schoof I.

Hoe diervriendelijk stemden partijen sinds de Tweede Kamerverkiezingen 2023 en onder kabinet-Schoof I?

Stemgedrag bij diervriendelijke moties

December 2023 t/m oktober 2025

Stemgedrag politieke partijen bij 80 diervriendelijke moties in de periode 6 december 2023 (installatie nieuwe Tweede Kamer) tot 3 oktober 2025 (verkiezingsreces).

Meest diervriendelijke partijen

De afgelopen twee jaar stemden Partij voor de Dieren, SP, GroenLinks-PvdA en Volt het meest diervriendelijk. Zij stemden consequent vóór beter dierenwelzijn, minder dieren in de vee-industrie en meer plantaardige vlees- en zuivelalternatieven. Ook D66 en DENK lieten structureel diervriendelijk stemgedrag zien.

Middenmoot

De PVV, die in eerdere jaren veel diervriendelijke voorstellen steunde, is sinds de vorige verkiezingen teruggevallen van koploper naar middenmoter. De partij stemde voor het afschaffen van de bio-industrie en een verbod op diertransporten langer dan zes uur, maar tegen krimp van de kalverhouderij. Net als voorgaande jaren bevinden ChristenUnie en JA21 zich weer in de middenmoot.

Meest dieronvriendelijke partijen

Onderaan de lijst staan NSC, VVD, CDA. Het stemgedrag van het CDA is weliswaar iets diervriendelijker dan voorgaande perioden, maar toch stemt het CDA, zelfs in de oppositie, in meer dan de helft van de gevallen tegen de dieren. Zo kregen voorstellen over het afschaffen van de bio-industrie, het beperken van de duur en maximumtemperatuur van diertransporten, en het uitfasen van dieronvriendelijk CO₂-bedwelmings in slachthuizen geen steun van de partij.

Daaronder volgen SGP en BBB. De boerenpartij stemde in meer dan twee derde van de gevallen tegen diervriendelijke moties. FvD blijft hekkensluiter: de partij stemde in 70% van de gevallen tegen moties die dieren zouden beschermen.

Vergelijking kabinetsperiode Schoof I met kabinetsperiode Rutte IV

De tabel hieronder geeft het verschil in stemgedrag weer met de vorige kabinetsperiode. Het stemgedrag van de partijen is hier gemeten vanaf het aantreden van het kabinet Schoof-I, op 2 juli 2024.

Vershil stemgedrag kabinetsperiode Schoof I met vorige kabinetsperiode (Rutte IV)

Diervriendelijk stemgedrag tijdens zittingsperiode kabinet

	Rutte IV	Schoof I	verschil
PvdD	98%	96%	-2%
GL-PvdA	95%	96%	1%
SP	93%	96%	3%
Volt	95%	92%	-3%
D66	72%	87%	15% ▲
DENK	83%	79%	-4%
JA21	53%	71%	18% ▲
ChristenUnie	54%	67%	13% ▲
PVV	72%	65%	-7% ▼
NSC	58%	54%	-4%
VVD	41%	54%	13% ▲
CDA	29%	48%	19% ▲
SGP	37%	38%	1%
BBB	40%	35%	-5% ▼
FvD	15%	23%	8% ▲

 = regeringspartij

Vergelijking diervriendelijk stemgedrag politieke partijen tijdens de kabinetsperiode Rutte IV en Schoof I. De uitslag van NSC tijdens Rutte IV is gebaseerd op het stemgedrag van Lid Omtzigt. PvdA en GroenLinks waren tijdens Rutte IV nog niet gefuseerd, maar scoorden beide 95%.

Meer aandacht voor dierenwelzijn

Dierenwelzijn wordt steeds belangrijker in de politiek in Den Haag. Als we de laatste regeringen vergelijken, zien we dat de Tweede Kamer iets diervriendelijker heeft gestemd (67% versus 62% tijdens Rutte IV). Bijvoorbeeld: de VVD ging van 41 procent in Rutte IV, naar 54 procent nu. Ook het CDA is nu diervriendelijker met 48 procent, vergeleken met 29 procent eerder. Ook ChristenUnie, D66 en JA21 stemden diervriendelijker.

Enkele opvallende details

- Op sommige punten die dieren aangaan, is er inmiddels grote unanimititeit: Over het afbouwen van dierproeven zijn 7 moties ingediend – Deze zijn alle zeven aangenomen, waarvan drie Kamerbreed.
- Afschaffing van de bio-industrie is geen taboe meer, maar krijgt brede steun: De Kamer stemde in meerderheid voor een D66-motie om de bio-industrie uit te faseren en over te gaan tot een dierwaardige veehouderij met als basis het familiebedrijf. ([link](#)) Tegen stemden NSC, CDA, CU, SGP, VVD, BBB, FvD en JA21.
- Krimp van de veestapel wordt breed geaccepteerd als noodzakelijk: Er werden twee moties aangenomen die het inperken van de kalverhouderij bepleiten. ([link](#)) ([link](#))
- De twee moties die werden ingediend tegen het aan de poten vangen van kippen werden beide aangenomen ([link](#)) ([link](#)) – een met een zeer grote meerderheid van 140 stemmen.
- Ondanks dat BBB in het kabinet met een meerderheid in de Tweede Kamer zat, zijn toch opmerkelijk vaak diervriendelijke moties aangenomen.
- De PVV zorgde regelmatig voor een diervriendelijke meerderheid in de Kamer. Van de regeringspartijen stemt de PVV het minst vaak in lijn met de coalitie.
- FvD scoort het slechts op dierenwelzijn, en is alweer kampioen dieronvriendelijk stemmen. De partij lijkt het erom te doen.
  - Stemde als enige tegen deze [motie](#) voor het afbouwen van dierproeven
  - Stemde als enige partij tegen een handels en houdverbod op dieren die niet mogen worden gefokt in Nederland ([link](#))
  - Stemde als enige tegen het levend koken van kreeften ([link](#))
- CDA stemt in lijn met BBB (80% overlap) en SGP (86%), maar stemt diervriendelijker dan in vorige kabinetsperiode.
  - Stemde vóór reductie van diertransporten in de EU. BBB, SGP en NSC stemden tegen. ([link](#)).
  - Stemde vóór reductie van de slachtsnelheid. VVD en BBB stemden tegen. ([link](#)).